

A kutatás feltételei

Az Országos Közoktatási Intézet létrehozása, mint ismeretes, meglehetősen viharos körülmények között, konfliktusokkal tarkított elnyúló átszervezési folyamat eredményeként történt. Hosszú ideig a kutatások alapvető infrastrukturális feltételei is hiányoztak. A kutatások pénzügyi támogatása csak hónapokkal a tervek kidolgozását követően indult el, s néhány alapvető feltétel e beszámoló megírásáig (1991 július) sem lett biztosítva. Mindenekelőtt a megfelelő könyvtári szolgáltatások hiányát kell megemlíteni, ami nélkül megfelelő színvonalú, a hazai és nemzetközi tudományos normáknak megfelelő kutatómunka csak rendkívüli nehézségekkel folytatható. Ugyancsak nem megoldott a kutatási eredmények kiadása és terjesztése.

Halász Gábor

A Waldorf-iskoláról röviden

1989. szeptember 4-én nyílt meg Solymáron a Művelődési Ház egyik – a szülők munkájával és a "Török Sándor" Waldorf-pedagógiai Alapítvány támogatásával – átalakított kisebb termében az első Waldorf-iskola Magyarországon. Ez – tudásunk szerint – egyben az első olyan állampolgári kezdeményezésből létrejött iskola is, amely a maga 12+1 évfolyamával a középiskolát és az általános iskolát egységes egészként foglalja magában.

A Művelődési Minisztérium - 26122/1988. VIII-as számú engedélyével - tette lehetővé az iskola megalapítását. Mind akkor, mind azóta a minisztérium anyagilag és erkölcsileg egyaránt *kiemelten* támogatta és támogatja az iskola elindítását és működését.

Az iskola megindításához jelentős segítséget nyújtott a solymári nagyközségi Tanács, a solymári Pest megyei Műanyagipari Vállalat, a budapesti MAKONA építészeti iroda, a budapesti 28-as számú Jogtanácsosi Munkaközösség, továbbá bel- és külföldi magánszemélyek, külföldi iskolák, stb. A szakmai felügyelettel és támogatással a Művelődési Minisztérium az Iskolafejlesztési Központot bízta meg.

A szabad Waldorf-iskolák alternatív oktatási programját 1919 és 1925 között dolgozta ki, alapozta meg egy pedagógusi munkaközösség, Stuttgartban, a Waldorf-Astoria Cigarettagyár akkori igazgatójának, *Emil Moltnak* a felkérésére. Az iskola a gyár munkásainak gyerekei számára szerveződött, *Rudolf Steiner* vezetésével. Tudásunk szerint ez volt az első, *középiskolát is magában foglaló egységes iskola*, mely azonos alapképzettséget óhajtott adni a leendő szakmunkásoknak, technikusoknak és azoknak is, akik a későbbiekben egyetemen, főiskolán folytatják tanulmányaikat.

A szakmai orientációt tekintve alapvető praktikus készségek kiépítését tűzte ki célul nem pedig szűken vett szakmai specializációt. Úgy gondolta, hogy a *Können* – a képességekké konvertált tudás – iskolájává kell válnia, a *Wissen* – a csak szóbeli, verbális tudást nyújtó szisztémák – állami iskoláival szemben.

A pedagógia a gyerek ismeretéből – élettani, orvosi, antropológiai, pszichológiai ismeretéből – kiindulva dolgozza ki a maga kommunikatív, a gyerek alkatát, személyiségét messzemenően tekintetbe vevő képességfejlesztő módszereit.

A 70-as években világszerte – ezen belül elsősorban Nyugat- és Észak-Európában, de a tengeren túli országokban is – "Waldorf-robbanás" következett be. A szülők és tanárok közösségei tömegesen alapítottak új, Szabad Waldorf-iskolákat (Nyugat-Németországban évtizedenként megduplázódott a Waldorf-iskolák száma és a növekedési hullám még folytatódik). Ennek háttérében az áll, hogy jóllehet a tanterv-centrikus iskolák – mint Magyarországon is – a fokozott teljesítményt tűzték ki célul, valójában csökkenő teljesítményt produkáltak, mert figyelmen kívül hagyták a gyerek személyiségét.

A Waldorf-pedagógia tehát természettudományosan megalapozott emberismeretre épül – tömören jellemezve – a személyiségközpontú, képességfejlesztő pedagógiai rendszerek egyike. (Emberképének háttérében empirista-idealistának nevezhető – az európai zsidó-keresztény és görög-latin hagyományokra, valamint az újkori emberképre és filozófiára épülő – ismeretelméleti rendszer áll; az iskola azonban nem világnézeti iskola, miként azt pedagógiai elveinek kidolgozója, Rudolf Steiner kifejtette 1922-es oxfordi előadásorozatában, hanem "metodológiai" megkülönböztető jegyei vannak, fő feladataként ugyanis a mindenkori társadalmi, történelmi, földrajzi, s a legkonkrétabb értelemben vett helyi adottságokhoz – s az esekből érkező gyerekekhez – való maximális alkalmazkodás metodikáját és didaktikáját kívánja megkeresni és kidolgozni, a gyerekek változó életkorához, eltérő alkatához, különböző családi háttéréhez és sajátos egyszeri és egyedi személyiségéhez szabottan.)

A nem-waldorfianus szerzők rámutatnak arra, hogy a Waldorf pedagógia meg a világ egyik legjobban operacionalizált pedagógiai metodikájának számít, és sajátos módon sok olyat elővételezett már a 20-es években, ami csak a 70-es évekre érett be – s még ekkor is csak igény formájában – a nyugati világ iskolarendszereiben.

Az egész populációra – illetve annak nagy részére – kiterjedő középiskolai képzés, melyet fent már említettünk; a képességek praktikus kimunkálása; a mentálhigiénés szempontok fokozott érvényesítése (az iskolaorvos kezdettől fogva teljes jogú tagja a tanári kollégiumnak); a tantárgyak magas fokú integrációja (ezen belül tömbösítés az úgynevezett epochális tanítási szisztémában); két idegen nyelv direkt módszerrel való tanítása az első osztálytól kezdődően 12 éven át; a képességfejlesztő tantárgyak (ének, zene, festés, rajz, mozgás; kézimunka, kézművesség, kertészet; földmérés, térképészet... stb.) fokozott jelentősége a közismereti tárgyak mellett; a hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztése, heterogén osztályközösségekben; a tehetséges gyerekek – s az ehhez kötődő divergens gondolkodás – fejlődési lehetőségeinek biztosítása s ugyanakkor az egyoldalú fejlődés kiegyensúlyozása ugyancsak e heterogén osztályközösségekben – mindezek olyan vonások, amelyek a Waldorf mozgalmat a 70-es, 80-as években az érdeklődés homlokterébe emelték.

A Waldorf-iskola az európai tudományos és közéleti nyelvhez kapcsolódóan görög és latin nyelvet és művelődéstörténetet is tanít. Fokozottan gondoskodik az alapvető kulturális készségek stabil megalapozásáról – s a gyerek életkorához szabott szükségletek fejlesztő tendenciájú kielégítéséről.

A Waldorf-iskola megindulása óta a nehéz, a problematikus, a hátrányos helyzetű gyerekek felvevő helye is. A kezdetek óta arra törekszik, hogy biztosítsa a gye-

rek illetve szüleinek szociális helyzetétől független beiskolázást. (A szülők anyagi lehetőségeikhez mérten támogatják a szabad Waldorf-iskolákat, melyen ezen a támogatáson túlmenően az állami költségvetésből illetve alapítványokból tartják fenn magukat.) Svédország állami iskolái – hasonlóan más észak- és nyugat-európai állami iskolákhoz – egyre fokozódó mértékben adaptálnak Waldorf-módszereket az állami oktatásban is.

Magyarországon is – országszerte – rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik a Waldorf-pedagógia iránt.

Vekerdy Tamás

Folyóiratszemle

Hogyan bánjunk a problémás tanárokkal?
Hasznos tanácsok oktatástechnológusok számára.

(Robert A. Gray: *Coping with Difficult Teacher: Guidelines for the School Media Specialist*, *Tech Trends*, Vol 35, No. 3. 1990. pp. 5051.)

Bizonyos tanártípus nem kevés akadályt jelent az iskolai vezetők és oktatástechnológusok szervező, tanácsadó munkájában. A szerző személyes tapasztalatai, olvasmányai és egy kis felmérés alapján tipizálja a nehezen kezelhető tanárokat, akik ugyan kevesebb mint 10%-át képviseelik a tanári karnak, mégis az okozott stressz nagy része az ő lelkükön szárad. Utána néhány hasznos tanács következik a velük való bánásmódhoz, ami kulcsfontosságú lehet egy olajozottan működő kongeniális szervezet létrehozásánál.

A típusok:

A Rosszindulatú Támadó provokáló, igazságtalan megjegyzéseket tesz, a nyílt konfrontációt szereti.

A Hezitáló képtelen döntéseket hozni.

A Hagyományörző kitarat a régi módszerek mellett.

A Panaszkodó soha nincs megelégedve semmivel.

Az Ellenkező mindig érvet rejteget a tarsolyában, hogy miért is rossz az ügy, ahogy csinálják, tervezik, stb.

A Visszahúzó soha nem hallatja véleményét.

A Mindentudó mindenre kész a válasszal.

A Bólogató bármilyen feladatot elvállal, de semmit nem csinál meg.

A felmérés szerint a Rosszindulatú Támadók, a Hezitálók és a Mindentudók okozák a legtöbb, a Hagyományörzők és a Visszahúzóknak a legkevesebb gondot az ún. média-menedzser számára. Magára a szervezetre a Rosszindulatú Támadók, a Bólogatók és a Mindentudók jelentik a legtöbb veszélyt.

"Kezelési útmutató":

A Rosszindulatú Támadóval szembe kell szállni, de beharcba nem szabad bonyolódni. Egy kávé mellett kell meghallgatni őket. Védekező reflexeinket kapcsoljuk ki erre